

СТОЈАН БУЉИБАША ЂИН КРАЈНА

Фуаје вјерђе колаљије,
Аскултац, лумје ла миње,
Са ва спун о историје.
Историје ба́трињаска́,
Ка пинтру са помењаска́.
Са ва кинт ун кинћећел,
Са трећем времја ку јел.
Фуаје вјерђе три ма́слиње,
Аскултац лумје ла миње,
Са ва́ спун баш пје нумје,
Пје Стојан буљибаша.
Фуаје вјерђе же ун спа́нак,
Н-ац аузит, н-ац афлат,
Бе ун уораш Ца́љиград,
Унђе је hinшиту инпáрат.
Да инпáрату ће фа́ћа,
Инпáрату тримјећа,
Тот пје бјегу, султан бјегу,
Пје јел, вјез йл тримјећа,
Ку ће ми́ндра́ благá,
Ку тутун ши ку ка́фја,
Ши ку аур ши арђинт,
Ка́ јерја ма́ј мулт ла Турк.
Ка са́ винá йн Кладова,
Са́ ста́пийна́ска́ Крајна.
Тот Крајна лу Ајдук Вјелку,
Ћ-а зйс кйнд а перит:
„Капу дау, Крајна н-о дау!“
Ја кйнд бјегу йм пуорња,
Ма́ј йнти́ј пин Грчка,

СТОЈАН БУЉУБАША ИЗ КРАЈИНЕ

Венац од зеленог листа,
Послушајте ме људи,
Да вам причу испричам,
Причу стару,
Да се од заборава сачува.
Да вам песмицу једну отпевам
И време уз њу проведемо.
Зелен лист три маслине,
Послушајте људи мене,
Да вам испричам причу о човеку,
По имену Стојан буљубаша.
Зелен лист спанаћа,
Нисте чули, нисте сазнали,
О граду Цариграду,
Где у њему живи честити цар.
А цар шта је одлучио,
Он је послао,
По султан бегу,
Увек би њега слао,
Лепо благо,
Дуван и кафу,
Злато и сребро,
Јер је код Турака било много.
Да у Кладово дође,
Крајином да господари,
Хајдук Вељковом Крајином,
Који је на самрти изговорио:
„Главу дајем, Крајину не дајем!“
Кад је бег кренуо,
Прво је Грчком прошао

Ће вења њн Бугарије,
Ка сѧ трјакѧ њн Сјрбије,
Са мјаргѧ ла Кладова.
Трећа баш пин Софија,
Кѧ ђин Пловдив вења,
Ш-ажунђа ла Лом пѧланка,
Кѧ пје сара фу њн Видин,
Ажунсѧ баш пје сѧњин.
Ла Ћи ђин Бугарије,
Ка сѧ трјакѧ њн Сјрбије.
Јел ђин Ћиј пљека,
Вења пѧнѧ ла Брегова,
Кѧ ађија је грањница,
Ка сѧ трјакѧ њн Сјрбије,
Ку аур во шапће мије.
Кјнд ажунсѧ њн Брегова,
Кѧђињиљи ђе-л вјеђа,
Јеље туаће вења,
Јеље туаће с-адуна.
Кјнд ђе бјегу ауза,
Кјт ун пуј ђе гѧјинѧ фрипт,
Ши ку кйће азмје ђе пйње,
Ши ку мњере ши ку унт,
Кѧ јестѧ ла Турђ мај мулт.
Кѧђињиљи дакѧ ѡл вјеђа,
Ћин ђепарђе сѧ руга,
Ћин ђ-апруапје ѡнђенункја,
Пуала, мйна ѡј сѧрута,
Ши ѡнђепја ђе пљинђа,
Аша ђин гурѧ зйђа:
„Мај бјегуље, думњата,
Биње Дуамње к-ѧј вењит,

И у Бугарску дошао,
Да би у Србију прешао,
И до Кладова стигао.
Баш кроз Софију пролазио,
Кад је из Пловдива долазио,
До Лома стигао,
Увече у Видин дошао,
По ведром небу стигао.
У Видин из Бугарске,
Да би у Србију прешао.
Кад је из Видина кренуо,
До Брегова је стигао,
Јер тамо је граница,
Да би у Србију прешао,
Са пуно злата.
У Брегово кад је стигао,
Кадине кад га виделе,
Све су пристизале,
И око њега се окупиле.
Када су о бегу чуле,
По печено пиле,
И погаче,
И мед и маслац донеле,
Јер су Турци имућнији.
Кадине кад су га виделе,
Из далека га молиле,
Испред њега су клечале,
Скуте и руку љубиле,
И плакати почеле,
И овако говориле:
„Хеј, беже, господине,
Богу хвала што си дошао,

Да пје ној рѧу њ-а гѧсит.
Вењирѧм ла думњата ,
Туаће са ње желујим,
Ће Стојан буљибаша,
Ће стапйњешће Крајна,
Ће кйнт с-а буљубашит,
Кѧђињиљи с-а стйрпит,
Јел пје ној њ-а вѧдувит,
Думњезѧу сѧ-л фи бѧтут!
Кѧ луј лѧутари йј кйнта,
Ши туатѧ нупђа с-ѧ плѧмба,
Ку мйњиљи йн пѧзнарј,
Ку ћинћспраће лѧутарј.
Кум скѧпѧта суариљи,
Йнтѧрешће стражиљи,
Ши сѧрутѧ фјеђиљи,
Јубјешће кѧђињиљи.
Кѧђина мај фрумуасѧ,
О јубјешће ш-о ласѧ,
Ши кйће фјеђе ђе Турк,
Туаће ђе јел н-а уђит,
Пје туаће ѡ-а јубит,
Ши ну јестѧ њићун сат,
Пје туаће ѡ-а сѧрутат,
Њићуна н-а скѧпат.
Унђе а йнтйлњит Турк бѧтрйн,
Ће фрикѧ а руос ла фйн,
Да унђе а йнтйлњит Турк ку барбѧ,
Л-а пус сѧ паскѧ јарбѧ.
Ши мулц Турђ а омѧрйт,
Ши пје ној њ-а вѧдувит,
Думњезѧу сѧ-л фи бѧтут!

Нас је велико зло задесио.
Дошле смо код Вас,
Све да се пожалимо,
На Стојана буљубашу,
Који управља Крајином.
Од кад је буљубаша постао,
Кадине су нероткиње постале,
Много нам је мужева побио,
Да га Бог убио!
Њему су свирачи свирали,
Целе би ноћи шетао,
Са рукама у ѧеповима,
Са петнаест свирача.
Чим је сунце зашло,
Страже је појачао,
Девојке је ѡубио,
И кадине ѡубио,
Кадину најлепшу,
Би ѡубио и оставио,
И поједине турске девојке,
Ниједну није поштедео,
Све их је ѡубио,
Нема села,
Где их није ѡубио,
Ниједну није поштедео.
Где је старог Турчина срео,
Од страха сено је јео,
А где је Турчина са брадом срео,
Од страха је траву пасо.
Много је Турчина побио,
И ми смо удовице постале,
Да га Бог убио!

Вењим са ње желујим,
Ну мај пућем са трајим!“
Дар бјегу ће зйћа:
„Кађињилор, думњавуастрă,
Дућецă ва туаће акасă,
Ши ну пуртац грижа нуастрă,
Кă јеу ђ-аја ам вењит,
Сă-л мăнйнк јеу пје јел фрипт.
Ка сă трек йн Сйрбије,
Лу Стојан нумилѝ сă-ј фије.
О-ц ауза ћ-ој фăћа,
Са сă дукă помина.“
Да ши бјегу плѣка,
Плѣка јел ђин Брегова,
Ши ла Ћимок вења,
Ка сă трјакă грањица.
Ши аћи грањица трећа,
Пи ла муара лу Урејкје,
Пи ла поду лу цйган,
Трећа саћи ђе бањ.
Трећа Турку йн Србије,
Пиљингă Мокрањ,
О лува пје друму роман,
Фуаје вјерђе ђе ун пељин,
О лува ђирјепт ђе Њйгоћин,
Ажунсă йн Кобишњица,
Сăћењи рăу сă йнтриста,
Бјегу ажунсă йн Њйгоћин,
Бјеу ун бокал ђе вин,
Ши пје сăћењ йј йнтрјеба:
„Унђе јестă Карапанца,
Кă ала је нашу лу Стојан.“

Дошле смо да се пожалимо,
Овако не можемо да живимо!“
А бег им је одговорио:
„Кадине, госпође,
Идите ви кућама,
И не брините о нама,
Ја сам зато дошао,
Како бих га уништио.
Да пређем у Србију,
Да се Стојану име затре.
Чућете шта ћу му урадити,
Да се вест прочује.“
И бег је кренуо,
Из Брегова је пошао,
До Тимока је дошао,
Да би границу прешао.
И ту је границу прешао,
Поред Урејкине воденице,
Преко циганског моста,
Са цаковима новца.
У Србију, Турчин је прешао,
Поред Мокрања,
Римским путем је кренуо,
Зелен лист пелина,
Ишао је право ка Неготину,
У Кобишницу кад је стигао,
Селане је растужио,
Бег је у Неготин стигао,
Бокал вина попио,
Селане је питао:
„Где је Карапанца,
Стојанов кум.“

Да вјез бјегу ће фаћа,
Ла Стојан Карапанца,
Ла пуартă йл стрйга,
Стојан ла пуартă јеша,
Калу ђе фрйн йл лува,
Ши йн обуор йл бага,
Турку сă ђескаљика,
Ши пје скаун с-ашеза,
Ши ла вуорбă сă пуња.
Да Стојан йл руга,
Ку кафја турћаскă,
Пуцйн сă ођињаскă.
„Мај Стојење, думњата,
Јеу н-ам вењит ка сă шед,
Сă бјау сă ма весăљăск,
Ш-ам вењит ка сă йнгрижеск,
Йнпăрацйја сă пăзăск,
Кă сйнт мйнат ђе йнпăрату,
Јел пје миње м-а мйнат,
Ку мултă благă,
Са ма дук ла Кладова.
Да ђе ћиње ам аузйт,
Кă јешћ нашу лу Стојан,
Катă-л, нума ђе л-ој гăса,
Кйт ћерј јеу ој да,
Сă кадă ла мйна грја.
Пје миње сă ма петрећ,
Пăнă куоло йн Кладова,
Кйт ћерец, атйт в-аш да!
Пје миње сă ма петрјакă,
Кйт ој друмуји ку јел,
Н-ам фрикă ђе њимења,

А бег шта је урадио,
Код Стојана Карапанце,
На капији га је позвао,
Стојан је на капији изашао,
Коња за узде ухватио,
И у двориште га увео,
Турчин је сјахао,
На столицу је сео,
И разговор започео.
Стојан га понудио,
Турском кафом,
Како би се мало одморио.
„Хеј Стојане, господине,
Нисам дошао да седим.
Да пијем и да се веселим,
Већ сам дошао да се бринем,
Царство да сачувам.
Од цара сам послат,
Он је мене послао,
Са много блага,
Да одем до Кладова.
О теби сам чуо,
Да си Стојанов кум,
Потражи га, ако га пронађеш,
Колико тражиш, добићеш,
Да му ја пресудим.
Мене да испратиш,
До Кладова,
Колико тражите, добићете!
Са мноу у пратњи да буде,
С њим када путујем,
Не плашим се никога,

Кă вјез кодру мј-а њнфрунзйт,
Јар ајдући са мулцăмит!
Аша бјегу тăјнуја,
Ку кнезу Карапанца.
Карапанђа ђ-ауза,
Фуга о слугă тримјећа,
Дупă Стојан буљибаша.
Стојан акас ну јерја,
Да кокуана а луј јеша,
Ши луј, фраће, кă-ј спужа:
„Ну је Стојан њн Њогоћин,
Ми с-а дус јерј ла Зăјчерј
Сă ђа уојкји ку његустуорј,
Сă лѐ ја вергија.“
Дар слуга сă њнтуорђа,
Ла Стојан Карапанђа
Ш-аша вере, јел вуорбја,
Туатă трјаба кум јерја.
Атунђ Стојан Карапанца,
Микă карће кă-ј скрија
Ши пје слугă о тримјећа.
Пљека пје кум јерј,
Да астăз јел ажунсă њн Зăјчерј,
Пје Стојан буљибаша њл гăса,
Њл гăсă њнтро кăфăња,
Бја рăкјиу ши ку кăфја,
Ноуо лăутарј њј кѡнта,
Фрумуос ми сă весăља,
Да кум слуга ажунђа,
Мај ђепарће кă-м ста,
Фрумуос сă њнђенункја,
Ши карђа кă ј-о да,

Видиш да је шума олистала,
И хајдука препунила!
Тако је бег причао,
Са кнезом Карапанцом.
Карапанца кад је то чуо,
Брзо је слугу послао,
По Стојана буљубашу.
Стојан кући није био,
Његова жена се појавила,
И овако му говорила:
„Није Стојан у Неготин,
Јуће је у Зајечар отишао,
Са трговцима да се види,
Да им порез наплати.“
Слуга се вратио,
Код Стојана Карапанце,
Па им је пренео,
Шта је од његове жене сазнао.
Онда је Стојан Карапанца,
Кратко писмо написао,
И по слугу послао.
Тог је дана кренуо,
Да би сутрадан у Зајечар стигао,
Стојана буљубашу је пронашао,
У једној кафани га нашао,
Ракију и кафу је пио,
Девет свирача му свирало,
И лепо се веселио,
А слуга кад је стигао,
Подаље је стао,
Лепо је клекнуо,
И писмо му предао,

Да њић карћа н-о фурша.
Йнћепја ђ-о рупја,
Йн пићуаре сәрја,
Ћин гура аша зйћа:
„Фирја-ј мума луј ђе Турк,
Да пје унђе о фи трекут,
Ћ-авја калу потковит,
Капу јел ши л-а пјердут!
Ши ђ-о фи Турку армат,
Йј лас капу атйрнат,
Кә Турку с-а бәтут,
Ши пје Крајна мј-а робит!“
Йн пићуаре ђирјепт сәрја,
Ши ла калу сә дућа,
Ши калу йл йнкәљика,
Ши ђелуок кә пљека.
Фуђа Стојан кйт пућа,
Кйнд ла Ћимок ажунђа,
Пје ваља Ћимокулуј,
Кйнта пују кукулуј,
Кә је ћимп ђе ајдућије,
Пје кољњић кйћ-о мије.
Стојан дакә ажунђа,
Баш ла муара лу Урејкје,
Баш ла поду лу цйган,
Кам ла друму лу роман,
Урма ла кал мј-о вјеђа,
Стојан одатә офта,
Јестә калу потковит,
Ку Турк ну је ђе глумит.
Ш-аша јел кйнд вјеђа,
Ћин гура аша вуорбја,

Писмо до краја није прочитао,
А већ га је исцепао,
На ноге је скочио,
Овако је говорио:
„Маму му турчинску,
Куда је он пролазио,
Ако му је коњ поткован био,
Главу је изгубио!
Још да је Турчин и војник,
Глава ће му висити,
Јер је Турчин ратовао
И Крајину ми поробио!“
На ноге је скочио,
Код коња је отишао,
Коња је узјахао,
И одмах је кренуо.
Коњем је јуришао,
Кад је до Тимока стигао,
Долином Тимока,
Мали славуји су песмом најавили,
Да је време ајдуковања,
На брдима по хиљаду.
Стојан кад је стигао,
Код Урејкине воденице,
Баш код циганског моста,
На римском путу,
Траг коња је видео,
Одједном је уздахнуо,
Коњ је поткован био,
Са Турчином шале нема.
Кад је то видео,
Овако је говорио,

Фирја-ј мума луј ће Турк,
Јакѧ пје унђе а трекут,
Јар Крајна јел мј-а робит,
Ши јеу стау ши кјефујеск,
Ће Крајна њић ну грижеск,
Ћаба ма нумѧр војњик,
Јакѧ Турку к-а трекут.
Ћи ла поду ал роман,
Ће је апруапје ће Мокрањ,
Луа друму ће Кобишњица,
Ће Њугоћин сѧ апропија,
Тарје виње фулђеринд,
Ши пѧмйнту дудѧјинд,
Јел фраће йм ажунђа,
Ла нашу-су Карапанца.
Да йнунтру ну интра,
Стојан с-а посомѧрйт,
Мустаѧцйљи а слобозйт,
Сѧ ујта тот йн пѧмйнт.
Дар бегу ће-л вјеђа,
Ши кйнд биње йл привја,
Тарје сѧ спѧмйнта,
Ши љин гурѧ аша зйћа:
„Мај Стојење, думњата,
Ће јешћ кињез пистѧ Крајна,
Ѐста јестѧ Стојан буљибаша,
Љеље мѧјкуљица мја,
Аша вићаз н-ам вѧзут,
Ћекйнд мајка м-а фѧкут!
Даѧ ку миње о мјерђа,
Н-ам фриѧ ће њимења,
Кйт о-ј ћере атйт ој да,

Маму му његову турску,
Овуда је пролазио,
Опет ми је Крајину поробио,
А ја се веселим,
За Крајину не марим,
Какав сам ја човек,
Када ми је Турчин прошао.
Од римског моста,
У близини Мокрања,
Кренуо је кобишничким путем,
Неготину се приближио,
Варнице је за собом остављао,
Земља је тутњала,
Он је брате стигао,
Код кума Карапанце.
Код кума није улазио,
Само се намрштио,
Бркове је опустио,
И у земљу је гледао.
Бег кад га је видео,
И кад га боље погледао,
Много се уплашио,
И овако је говорио:
„Хеј, Стојане, господине,
Кнеже од Крајине,
Ово је Стојан буљубаша,
Леле мајчице моја,
Оваквог јунака нисам видео,
Од кад сам се родио!
Ако би самном кренуо,
Никога се не бих плашио,
Колико би тражио, толико би дао,

Шћиу кă биње ма пăза.“
Да Стојан Карапанца,
Пи ла ћинă сă дућа,
Ла Стојан буљибаша,
Ћи ла пуартă йл кјема.
Да Стојан буљибаша,
Кйнд афарă јеша,
Аша ћин гурă зйћа:
„Фуђ, нашуље, ђ-аћија,
Уому ну сă кјамă нуапћа,
Уому сă кјамă зăуа,
Нуапћа сă кјамă мујерја,
Дуће нашуље акасă,
Кă пуот сă вин ћимињацă!“
Ши нашу-су кă плѣка,
Да Стојан сă кулка,
Ку њеваста алăтурја.
Да кйнд зуориљи сă вăрса,
Ши њевастă сă скула,
Ја ћин пјепт адйнк офта,
Ши ћин уојкј лăкрăма,
Јар ћин гурă йј зйћа:
„Мај Стојење, думњата,
Ну ће дуће йн Кладова,
Кă асарă кйнд њ-ам кулкат,
Урйт вис ам висат,
Висај тот урйт ће ћиње,
Сă шћи кă ну петрећем биње,
Висај пушкуљица та,
Ста йн куј фăр ће кура,
Висај пиштуальиљи тăље,
Стау йн куј фăр ће оцăље,

Знам да би ме добро заштитио.“
А Стојан Карапанца,
У време вечере,је отишао,
Код Стојана буљубаше,
И са капије га позвао.
А Стојан буљубаша,
Кад је изашао,
Овако му говорио:
„Пођи куме одатле,
Човек се ноћу не позива,
Већ се дању зове,
Ноћу се жена позива,
Пођи ти куме кући,
Сутра ћу ти доћи!“
И кум је пошао,
И Стојан је легао,
Са женом својом.
Ујутро, зора кад је сванула,
Жена му се пробудила,
Само је дубоко уздахнула,
Са сузама у очима,
Овако му је говорила:
„Хеј, Стојане, господару,
Немој ти у Кладово да идеш,
Синоћ кад смо легли,
Ружан сан сам сањала,
Сањала сам ружне снове о теби,
Да знаш добро бити неће,
Сањала сам пушку твоју,
Без каиша окачену,
Сањала сам пиштоље твоје,
Без метака окачене,

Скуртаће сѝнт зѝльѝли тѝље.

Ће висај ѝн цуаље његре,

Зѝльѝли тѝље сѝ пјерђе.

Да Стојан н-о аскулта,

Калу биње ѝл росћа,

Ши пје јел ѝл ѝнкѝлика,

Ла нашу-су плѝка,

Ла нашу-су Карапанђа.

Кѝнд ла пуартѝ ажунђа,

Нашу-су ѝнѝјинђе ѝј јеша,

Туатѝ тајна ј-о спуња:

„Мај ту, фиње думњата,

Мјерђ ку миње ѝн Кладова,

Мултѝ благѝ јел њ-о да“.

Дар Стојан ну баш врја,

Да нашу-су ѝј зѝћа:

„Аскултѝ, фиње, ѝе миње,

Сѝ фије биње ѝе ѝиње,

Кѝ јеу ну ѝе ѝндѝмн ла рѝу,

О фак ѝе бињѝли тѝу.

Да н-ауз ту, мај фиње,

Јеу дау ињѝма ѝин миње,

Ши ну ѝе лас јеу пје ѝиње,

Пје ѝиње ну ѝ-ој лѝса,

Одатѝ ши ку вијаца“.

Атунђ Стојан сѝ ѝншела,

Јел ѝе нашу-су аскулта,

Батѝ-л мајка Прећеста,

Ши ку Свѝнта Луња.

Ће биње са ну мај ѝј фије,

Нн туаће зѝльѝли буње.

Јел ку нашу-су плѝка,

Ократели су данци твоји.

У црном оделу сам те сањала,

Губе се твоји дани.

Стојан је није послушао,

Коња је добро оседлао,

Њега је узјахао,

Код кума је кренуо,

Кума Карапанце.

Кад је на капији стигао,

Кум му је у сусрет изашао,

И цео разговор му испричао:

„Хеј, ти куме, господине,

Ићѝћеш са мном у Кладово,

Много ћемо блага добити“.

Стојану се није полазило,

А кум му је говорио:

„Слушај куме, мене,

Биће добро за тебе,

Не терам те на зло,

Радим за твоје добро,

Слушај ме куме,

Срце би моје дао,

И тебе не бих оставио

Не бих те оставио,

И живот би за тебе дао“.

Тад се Стојан преварио,

И кума је послушао,

Проклела га Мајка Богородица,

И Свети понедељак,

Ништа добро да му није,

У данима које долазе.

Са кумом је кренуо,

Ку бјегу алатурја,
Кйнд Ћин Њгоћин јеша,
Дар лу Стојан буљибаша,
Калу сѧ йнпјеђека,
Ши ће три орј йн сус сѧрја,
Пје Стојан йл лѧпада.
Да Стојан јерја војњик,
Ће три орј са йнвйрћит,
Йн пићуаре а кѧзут,
Атунћ Стојан сѧ йнкина:
„Дуамње, ћ-о сѧ фије аста!“
Јар пје кал сѧ йнкѧљика,
Ши ћин Њгоћин јеша,
Ши ћин гурѧ кйнта:
„Њгоћинје, Њгоћинје,
Пљекѧ Стојан ћин ћинје,
Зау, сѧ урље кйњи йн ћинје,
Сѧ шћи н-о сѧ лје фије биње!“
Ши јар пљекѧ пје друму ал марје,
О лува пин Сйрмѧновѧц,
Трјећа пиљингѧ Џанова,
О лѧса пје Праова,
О апука ће Кусијак,
Ажунђа йн Мѧјловѧц,
Јакѧ аћија оћиња,
Кйће вједре ће вин бја,
Ши ћ-аћија јар пљека.
Пљека ла Пѧланка,
Трјећа пин Грабовица,
Ши аћија кѧ йнсѧра,
Туоц аћија сѧ кулка.
Ћимињаца сѧ скула,

И бег са њима,
Кад је из Неготина излазио,
Стојану буљубаши,
Коњ му се саплео,
И три пута у вис је скочио,
И Стојана из седла избацио,
Али Стојан је био снажан момак,
Три пут се окретао,
И на ноге стао.
Онда се прекрстио:
„Боже, шта ли ово предказује!“
Коња је узѧхао,
Из Неготина је излазио,
И овако је певао:
„Неготине, Неготине,
Од тебе је Стојан пошао,
Богами, пси ће урлати,
Неће то добро бити!“
Главним путем је кренуо,
Кроз Самариновѧц је прошао,
Поред Душановца пролазио,
Од Прахова се удаљѧвао,
Ишао је према Кусјаку,
И у Михајловац стигао,
Ту је одмарао,
Неколико ведрѧ вина попио,
Одатле је пошао,
Према Паланци,
Кроз Грабовицу пролазио,
Ту их је ноћ затекла,
И сви су ту конаћили.
Ујутру се Стојан пробудио,

Дар Стојан вјез ће фаћа,
Туатă лумја адуна,
Ши ла кафеђиу стрйга:
„Мај кафеђиу думњата,
Ја спримјешће ту рăкјиу,
Ши дă-ј ла лумје сă бја,
Сă-м фије ће помењит,
Кă фраће ну сă шћије,
К-аша йм спунџе ињима,
Кă н-ој мај трјеће пј-ађија.
Асарă кйнд м-ам кулкат,
Пуцйн вис ам висат,
Паркă јерјам спйнзурат.
Висај пушкуљица мја,
Ста йн куј фăр ће кура,
Скуртатă је вијаца мја,
Ши висај пиштуаљили мјеље,
Стау йн куј фăр ће оцаље,
Скуртаће сйнт зйљили мјеље.
Висај цуаљили његре,
Зйљили мјеље сă пјерђе,
Лувац, лумје, вој ће бјец,
Кйт пуђеџ,
Кă јеу ће вој плаћеск,
Сă-м фије ће помењит.
Кă вису ће л-ам висат,
Јестă вис адăвăрат,
Ши ђ-аш шћи кă јестă аша,
Йнтиј пје нашу л-аш тăја,
Да њић Турку н-ар скăпа.
Јакă нашу сă руга:
„Мај фиње, мај Стојење,

Виде ти шта је урадио,
Све сељане скупио,
Кафеђију је позвао:
„Хеј, кафеђијо, господине,
Спреми ти ракије,
И дај људима да попију,
И мене да се сећају,
Јер брате не зна се,
Тако ми срце говори,
Да овуда нећу више пролазити.
Синоћ кад сам спавао,
Мали сан сам сањао,
Као да сам обешен био.
Пушку моју сам сањао,
Обешену, без каиша,
Живот ми је скраћен,
И сањао сам моје кубуре
Обешене без метака,
Скраћени су дани моји.
Црно одело сам сањао,
Дани су моји одбројани,
Пијте ви људи,
Колико можете,
Ја плаћам све,
И мене да се сетите.
Јер сан, који сам сањао,
Сан је истинит,
Кад бих знао да је тако,
Прво бих кума заклао,
А ни Турчин жив не би остао.
Кум га опет молио:
„Хеј, куме, куме Стојане,

Аскултă ту ла вуорба мја,
Кă је буна ну је ра,
Кă јеу вијаца мј-ој да,
Пје ћиње ну ћ-аш ласа,
Аш да ши калу ће супт миње,
Дау ши ињима ћин миње,
Ши ну ће лас пје ћиње.“
Ши јар Стојан кă плѣка,
Луа друму ће Кладова,
Пин Велесњица трећа,
Ши ла под ла Бйрлуага,
Кйнд ковијиљи суја,
Стојан ћирјепт сă ујта,
Аша ћин гура зйћа:
„Мйнкацаш гура ће друм,
Да кум јешћ мйндру кићит,
Са ма ујт пје ћиње биње,
Кă ну сă шћије ће миње,
Дар ма йнтуорк,
Дар ну ма йнтуорк!“
Кйнд йн куаста Пăтрулуј,
Ођина ајдукулуј,
Јакă ун цйган йн каље,
Ку ћуреље ши ку тйрнуцăље,
Да цйгану ће-л вјеђа,
Јел ћин гурă кă вуорбја:
„Мај Стојење, думњата,
Ну ће дуће йн Кладова,
Туоц Турћи мј-а вуорбит,
Туоц јеј с-а тăјнујит,
Кум сă-ц факă фаћерја,
Сă-ц рăпунă вијаца.

Слушај ти мене,
Биће добро за тебе,
Живот би мој дао,
А тебе не бих оставио,
Коња бих дао,
И срце моје бих дао,
Тебе не бих оставио.“
И Стојан опет крену,
Путем ка Кладову,
Кроз Велесницу прођоше,
И на мосту код Милутиновца,
Кад се кривинама пењао,
Право је гледао,
И овако причао:
„Љубим те, путе,
Лепо си ми окићен,
Лепо ћу те погледати,
Јер се не зна сутра,
Да ли ћу се вратити,
Или се нећу вратити!“
Кад на Петровом брдашцу,
Где хајдуци одмарају,
Један Циганин је наилазио,
Са ситама и корпицама,
Циганин кад га је видео,
Овако му говорио:
„Хеј, Стојане,
Немој ићи у Кладово,
Сви су ми Турци говорили,
Јер су се договорили,
Како да удесе,
Да те убију,

С-а вуорбит ши мик ши марје,
Пје ћиње кум сѧ ће омоуаре.
С-а вуорбит йн Кладова,
Йн Кладова йн кафења,
Йн „Сйрбија марје.“
Дар Стојан кйнд ауза,
Аша ћин гурѧ вуорбја:
„Ђ-аш шћија кѧ јестѧ аша,
Йнтиј пје нашу л-аш тѧја,
Да њић Турку н-ар скѧпа!“
Атунћ нашу-су йј зића:
„Мај ту фиње, думњата,
Аскултѧ ла вуорба мја,
Кѧ је бунѧ ну је ра,
Йм дау суфљету ћин миње,
Да ши калу ће супт миње,
Нума аскултѧ ће нашу-ту,
Кѧ ће йндѧмн нума ла биње,
Н-ар са фије њићун рѧу ће ћиње!“
Ши јар плѧека амйндуој,
Батѧ-л Мајка Прећеста,
Ши туаће зйљиљи буње,
Са ну-ј мај фије биње.
Кйнд ажунђа йн Кладова,
Ли са бѧга йн кафења,
Да бјегу сѧ дућа,
Ђирјепт йн ћетаће мјерђа,
Пје туоц Турћи йј адуна,
Ши ље спунѧ, тајна.
Сѧ вуорбја, сѧ тајнуја,
Аша бјегу порйнћа:
„Ајдѧ карје ва дућец,

И млади и стари се договарали,
Како да те убију.
Договорили се у Кладову,
У Кладову у кафани,
У „Великој Србији.“
Стојан кад је то чуо,
Овако је говорио,:
„Кад бих знао да је тако,
Прво бих кума убио,
А ни Турчин не би боље прошао!“
Онда му кум рече:
„Хеј, куме,
Слушај шта ћу ти рећи,
Речи добронамерне,
Душу би моју дао,
И мог коња би дао,
Само твог кума кад би послушао,
Јер ти желим само добро
Само ће ти добро бити!“
И опет пођоше заједно,
Проклела га Богородица,
И сви свети дани,
Да му ништа добро није.
Кад у Кладово стигоше,
У кафану уђоше,
А бег је кренуо,
У тврђаву отишао,
Све Турке скупио,
И тајну им испричао,
Разговарали се, договарали се,
И бег им је поручио:
„Хајде, ко ће од вас да крене,

Тарје биње сѧ-л принђец,
Мај биње вој сѧ-л кјемац,
Ћин кафѧа сѧ-л скуођец.
Карје с-о дуђа, сѧ-л кјеме,
Бун бакшиш ва кѧпѧа.
Дар њима ну куђеза,
Њиђун Турк ну куђеза,
Ћекит ун Турк бѧтрин,
Јерја ку барба мај спин
Јел куђеза сѧ-ј спунѧ,
Ка н-арје пје њимењ,
Н-арје касѧ, н-арје масѧ,
Н-арје копиј, њиђ њеваста.
Јел ла кафѧа мјерђа,
Ћин ђепарђе сѧ руга,
Ши лу Стојан йј спунѧ:
„Мај Стојење, думђата,
Вино пи ла ној йнкуа,
Врја бјегу сѧ ће плѧњаскѧ,
Ку аур сѧ ће дѧрујаскѧ,
Дар бјегу с-а ругат,
Ка сѧ ну мјерђ йнармат,
Ши са мјерђ фѧрѧ арме,
Фѧрѧ арме, пје пиђуаре,
Кѧ атунђ бјегу ђ-о вјеђа,
Мултѧ благѧ Стојење йц да,
Ће сѧ дуђе помина!“
Атунђ Стојан сѧ скула,
Мйна пје сабије пуња,
Ши пиштуѧљиљи ла брйу,
Луа ши пушка ла умјерј.
Да нашу-су ђе вјеђа,

И добро га ухватите,
Боље да га ви позовете,
Из кафане да га изведете.
Ко ће иђи да га позове,
Добар ће бакшиш добити.
Нико није смео,
Ниједан Турчин није смео,
Само један Турчин стари,
Са риђом брадом,
Он се осмелио да му каже,
Јер никог нема,
Ни куђе ни маче,
Ни деце, ни жене.
Према кафани је кренуо,
Издалека је молио,
И Стојану говорио:
„Хеј, ви Стојане,
Дођи код нас,
Хође бег да ти плати,
Златом ће те даривати,
А бег те замолио,
Да не пођеш наоружан,
И да пођеш без оружја,
Без оружја, пешице,
Кад би то бег видео,
Много би те даривао,
О томе би се прочуло!“
Стојан је тада устао,
Руком сабљу дохватио,
Пиштоље за појасом заденуо,
Пушку на рамену окачио,
Кум кад је то видео,

Ће јел сѧ руга:

„Мај ту фиње думњата,
Аскултѧ ла вуорба мја,
Ну ће дуће йнармат,
Ка о фи бјегу супѧрат,
Аскултѧ ла вуорба мја,
Кѧ јеу сйнт нашу тѧу,
Ши јеу ну-ц гйнђеск рѧу.

Кѧ дакѧ л-ој супѧра,
Пуаће фаће вро белѧ,
Ши сѧ дуће помина!“

Стојан ђе јел аскулта,
Ши армиљи лѧе лѧса,
Ши мјерђа јел ла ћетаће,
Фѧрѧ фрикѧ ђе муарђе.
Турђи пуорцийљи йнкиђа,
Ши ла бјегу кйнд мјерђа,
Дар бјегу ће фѧћа?
Луа галбињи ку мйна,
Ста, лу Стојан арунка,
Да ла Турђ, јел сѧмн да,
Ши туоц Турђи кѧ сѧрја,
Пје Стојан нѧвѧља.
Дар Стојан ће фѧћа?
Пје карје мйна пуња,
Йн пѧмйнт йл арунка,
Да њић ну мај сѧ скула,
Ши йђ тринђа, Стојан тринђа,
Пѧна јел остѧња.
Атунђ ћизма о скуођа,
Ши ку ћизма йђ ловја,
Пје мулц Турђ йђ омѧра.

Њега је молио:

„Хеј, куме,
Послушај ме сада,
Немој наоружан ићи,
Бег ће се наљутити,
Послушај ме сада,
Ја сам кум твој,
Лоше ти не мислим.
Ако ћеш га наљутити,
Може зла учинити,
И свет ће сазнати!“

Стојан га је послушао,
Оружје је оставио,
Према тврђави ишао,
Страх од смрти није имао.
Турци капије затворили,
И код бега кренуо,
А бег шта је урадио?
Рукама је дукате,
Према Стојану бацао,
Турцима је знак дао,
И сви поскочише,
И на Стојана навалише.
А Стојан шта је урадио?
Кога је дохватио,
На земљу га оборио,
Устати није више могао,
Обарао их је, обарао,
Док се није уморио,
Онда је чизму изуо,
И чизмом их је ударао,
Много их је побио,

Алџи Турџи наваља,
Ка фрунза ши ка јарба,
Ка ши кинд плуаја плуоја.
Јакџ Сојан остања,
Јакџ уну кџ-м јеша,
Хусејин џин Рйткова,
О буатџ џе куорн авја,
Ши ла Стојан сџ дуџа,
Ши дупџ кап џл ловја,
Пје Стојан џл амјџа,
Турџи туоџ наваља,
Ши пје Стојан џл лџга,
Ку о фринџије џе мџтасџ,
Ўнпљеџитџ џн шасџ,
Стринџе карџа пџнџ ла уасџ,
Ши ку алта џин Брашов,
Ўнпљеџитџ џн уопт,
Стринџе карџа пистџ тот,
Ши фринџија џе фујор,
Џе је груасџ ка пје пиџуор.
Ши дупџ џе биџе џл лџга,
Ла бјегу ми-л адуџа,
Ши бјегу џл жуџека.
Дар Стојан сџ ујта,
Ши мустаџа збџрџа,
Њиџ о пуџере н-авја,
Аша џин гурџ зџџа:
„Биџе бјегуље, думџата,
Да кум џ-а фост вуорбиџа?
Љеље мајка мја,
Ѓ-аиџа џ-ој скџпа,
Армиџи ну џе мај лџса!“

Други Турџи навџлили,
Много џх је као лишџе и трава,
Као киша када пада.
Стојан се уморио,
Ево један је изашао,
Хусеин из Рткова,
Штап од граба имао,
Према Стојану кренуо,
За вратом га ударио,
Стојана ошамутио,
Сви Турџи навџлили,
И Стојана завезали,
Канапом свиленим,
У шест уплетеним,
Који стеже до костију,
И другим канапом из Брашова,
Уплетеним од осам нити,
Целог су га умотали и затегли
И са канапом од конопџа,
Дебџине ноге.
Кад су га добро завезали,
Код бега га довели
И бег га је грдио,
А Стојан је гледао,
Бркове је скупио,
Снаге више није имао,
Овако је говорио:
„Добро, беже, господине,
А како смо разговарали?
Леле, мајко моја,
Ако се одавде извучем,
Без оружја неџу више бити!“

Атунћ бјегу ђ-ауза,
Аша ђин гурѧ зйћа:
„Мај Стојење, думњата,
Нашу-ту, ђ-а минѧйт,
Нашу-ту ђ-а йншелат,
Нашу-ту ку блага мја,
Сѧ шћи кѧ цй с-а дус вијаца.
Да сѧ-м спуј адѧвѧрат,
Ће кйнд ђ-ај буљубѧшит,
Ће пѧкаће мј-ај фѧкут?
Ка сѧ-ц јерт пѧкаћильи,
Пана о-ј фѧћа алћильи.“
„Мај бјегуље думњата,
Ће кйнд м-ам буљубѧшит,
Мулће пѧкаће ам фѧкут,
Ши кѧћинѧ ам стйрпит,
Ће мј-а фост драг ам фѧкут!
Ам трѧјит пје воја мја,
Н-ам фрикѧ ђе ѧимења,
Ш-ам трѧјит пје воја мја,
Туаће фјећильи ђе Турк,
Туаће ђе миње н-а ујћит,
Ће карје год мј-а фост драг,
Ја ђе миње н-а скѧпат.
Пѧнѧ акума ам трѧјит,
Дар акума мај йншелат.
Ам пикат ла мйна та,
Фѧ-ј ђин миње ђ-ој врја,
Ну-м парерѧу ђе вијаца мја,
Кѧ аша мј-а фост минћа,
Јеу ђ-аић ђ-аш скѧпа,
Аш шћија ђ-аш лукра,

Бег кад је то чуо,
Овако је говорио:
„Хеј, Стојане,
Твој кум те слагао,
Твој кум те преварио,
Твој кум са мојим благом.
Да знаш да си у рукама мојим.
Истину да ми кажеш,
Од кад си буљубаша постао,
Које грехе си починио?
Да ти грехе опростим,
Док друге не починиш.“
„Хеј, беже,
Од кад сам буљубаша постао,
Многе грехе сам починио,
Кадине сам обљубио,
Шта ми је мило, то сам чинио!
Живео сам како сам хтео,
Никог се нисам бојао,
Живео сам како сам хтео,
Ниједна турска ћерка,
Није била поштеђена,
На коју сам се намерачио,
Ћу сам љубио.
Досада сам живео,
А сада си ме преварио.
У твојим сам рукама,
Ради самном шта ти је по вољи,
Није ми жао мог живота,
Таква ми је памет била,
Ако се одавде будем спасио,
Знао бих шта би урадио,

Їнтїј пје нашу л-аш тја,
Да њић ту ну мј-ај скѧпа.“
Мај Стојење буљибаша,
Ћ-ај жућекат ту Крајна,
Вјез, ту, Крајна жумѧтаће,
Пје Ћимок а триља парће,
Спуње-м ту адѧвѧрат,
Кїц Турћ ај тјат,
Кїт їн парј ај аљинат,
Кїц їн Ћимок ај њекат,
Кїц пје Дунѧре ај арункат,
Да пје кїц ај спїнзурат?
Кѧ ће кїнд ај ајдућит,
Мулће кѧћїње, ај вѧдувит,
Мулц копиј ај сѧрѧћит.
Ку пѧндури ши ајдући,
Ај порњит пин вѧј ши лївјез,
Пин пѧдурј ши пје потјећ,
Мулц Турћ ту пјетрећ.
Мулт аур ту њ-ај фурат.
Ла сѧћењи тјј ај дат.
Н-ај авут Стојење пѧкат,
Њ-ај лѧсат фѧра ун дукат,
Л-ај супѧрат пје їнпѧрату,
Їнпѧрату ћин Цѧљиград,
Ш-о сѧ-ц фије, ће кап!
Дупѧ ће ћ-ај буљубѧшит,
Л-а алће рѧље ај грѧбит,
Ну ње лаш пистѧ Ћимок,
Ку каји потковиц ћелуок,
Ши ку армје їнармат,
Атунћ бјегу нѧрјеђа,

Прво бих кума заклао,
А и ти не би боље прошао.“
Хеј, Стојане, буљубашо,
Крајином си управљао,
Пола Крајине,
И трећину поред Тимока,
Реци ми право,
Колико си Турака побио,
Колико си на ограде закахио,
Колико си их у Тимоку подавио,
Колико си их у Дунав бацио,
Колико си их обесио?
Откад си хајдук постао,
Многе кадине су удовице постале
Много деце је сиротиња постало.
Са пандурима и хајдуцима,
Долинама и ливадама,
Шумама и стазама,
Турке си пресретао,
Благо им крао,
Твојим сељацима си дао,
Није ти Стојане било жао,
Без дуката си нас оставио,
Цара си наљутио,
Цара из Цариграда,
Дошло ти је пред главу!
Од кад си буљубаша постао,
Много лошег си нам учинио,
Ниси нас преко Тимока пуштао,
Са поткиваним коњима
И наоружане,
Онда је бег наредио,

Пје Стојан йл спйнзура,
Баш йн Кладова.
Ши њић аша ну-л лăса,
Ћи ла мунће адућа,
Ун љемн гăнуос.
Йл пусăрă пје Стојан пје дос.
Друму йн Дунăре йј да,
Ши пје апă кă плута,
Мјерђа пăнă ла Праова.
Праовјењи, бăлăђији,
Йн бăлăјит сă брођа,
Ши љемну йл принђа.
Кйнд ла марђинă йл трăђа,
Ши кйнд љемну спăрђа,
Пје Стојан буљибаша йл гăса,
Йл гăса йн љемн бăгат,
Ка пје ун марје виноват,
Кă ђе Турђ је спйнзурат,
Зăу, јерја, Дуамње унфлат.
Кйнд љемну йл крăпа,
Њима ну-л кунуошђа,
Да њеваста луј вења,
Ла Стојан сă ујта,
Њић ја ну л-а кунуоскут,
Ће ну с-ар фи њимерит.
Да пје ђе-л кунуошђа?
Пје мустаца ђи ла гурă,
Пје ињелу ђи ла мйнă,
Пје ињелу ђе арђинт,
Ињелу ђе кунуњије,
Јакă њеваста йл лува,
Мйндру љăгăн йј фăђа,

И Стојана обесио,
Баш у Кладову.
И није га таквог оставио,
Са планине су донели,
Једно шупље дрво,
У њега Стојана поставили,
У Дунав га пустили,
И Дунавом је плутао,
Све до Прахова.
Праховљани, риболовци,
У риболов су били,
И дрво ухватили,
И кад су га на обалу довукли,
Дрво су разбили,
Стојана су пронашли,
У дрво убаченог,
Као разбојника великог,
Од Турака је био обешен.
Боже, како је надут био,
Кад су дрво развалили,
Нико га није препознао,
Његова жена је дошла,
У Стојана гледала,
Ни она га није препознала,
Да се случајно није потрефило.
А по чему га препознала?
По брковима,
По прстену са прста,
По сребрном прстену,
Венчаном прстену,
Жена га преузела,
Леп сандук су му направили,

Пје Стојан йл йнгруопа,
Йн рйнд ка туатӑ лумја.
Кйнӑеку ӑе л-а кйнтат,
Ћин Њйгоӑин кйнд а пӑекат,
Ши вису ӑе л-а висат,
Баш а фост адӑвӑрат.
Ну-м јестӑ мије ӑе вој,
Ће аскултац акуш ла ној,
Ши-м јестӑ ӑ-а фост атунӑ,
Марје паӑимӑ супт Турӑ,
Дуамӑе ӑе с-а помеӑи,
Кйт суаре пје ӑерј ва фи.
Суариљи мјерӑе ши апуӑе,
Ће Стојан тот сӑ спунӑе!

И Стојана сахранили,
Како људима доликује.
Песму коју је певао,
Из Неготина кад је полазио,
И сан који је саӑао,
Истинит је био.
Није мени стало до Вас,
Који ово слушате,
Веӑ ми је, шта је онда било,
Много је патӑе било под Турцима,
Боже, да ӑе се помиӑати,
Колико ӑе сунца на небу бити.
Сунце ӑе се раӑати и залазити,
А Стојан ӑе се помиӑати!

Балада мј-а спус-о Слободан алу Милӑ алу Кољица(1949) ӑин сату Табаковӑц, љинӑӑ Зајчерј. Јел а аузит-о ӑи ла лӑутари ӑин сату луј.

Баладу ми је казивао Слободан Цветиӑ(1949.г.) из села Табаковац, код Зајечара. Он је чуо баладу од свирача из ӑеговог села

Ал ӑе 15. густарју, ану 2024.

15.јули 2024.г.

